

СТЕНОГРАМА
засідання Комітету Верховної Ради України
з питань освіти, науки та інновацій
21 листопада 2025 року
Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги. Розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Шановні колеги, сьогодні в порядку денному два питання: перше – про оплату праці педагогів у 2026 році і друге – "Різне". Чи є в когось з колег народних депутатів зауваження, пропозиції, доповнення до порядку денного? Якщо немає, то прошу проголосувати. Хто за порядок денний?

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина – за.

ПІПА Н.Р. Піпа – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 9 – за. Дякую, колеги. Рішення... Хто утримався? Проти? Немає.

Дякую. Рішення прийнято одноголосно.

Отже, переходимо до першого пункту порядку денного. Шановні колеги, у нас сьогодні нестандартне засідання комітету, незвичне. Ми сьогодні не розглядаємо ні контрольне питання, ні якийсь закон, у нас сьогодні таке більш, не знаю, роз'яснювально-дискусійне засідання комітету, комунікаційне, де ми хочемо пояснити, що ми закладаємо в реформу оплати праці педагогів в 2026 році. Я попрошу вивести на екран презентацію таку коротку. Одну секундочку. Що з трансляцією? Іде. Перевірте, Роман Павлович. Одну секундочку, колеги, ми зараз налаштуємо трансляцію все ж таки, щоб вона почалася.

Все, колеги, можемо продовжувати. Отже, є пропозиція наступна такого формату драматургії. Замість уряду я доповім, якщо ви не заперечуєте, це питання, поясню, в чому суть, поясню деталі. І після цього ми запросило до слова представників профспілки і далі продовжимо вже обговорення в робочому порядку всіх, питань які будуть виникати. Ну, і всіх інших стейкхолдерів, звісно, вони зможуть висловитися, і Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів, дякую, колеги, що прийшли, освітній омбудсман і всі, хто долучений у нас до онлайн-трансляції.

Отже, шановні колеги, ми говоримо про можливу реформу оплати праці в 2026 році. Я хочу, щоб ви подивилися зараз всі на наступний слайд. Що ми маємо станом на зараз? Станом на зараз ми маємо середній вік педагогічного працівника в Україні в середній освіті 47 років. Я хочу, щоб ви подивилися зараз на графік, там є розбивка по віку наших вчителів, щоб ви звернули увагу на дві колонки: крайню ліву і крайню праву. Крайня ліва показує, скільки у нас молодих вчителів, яким до 30 років, знаходяться в системі середньої освіти. Станом на 2015-16-й навчальний рік і на 25-26-й. За 10 років кількість молодих вчителів у нас скоротилася з 17 з невеличким відсотків до 9 відсотків. А кількість вчителів, яким більше 60 років, збільшилася з 10 відсотків до 16 відсотків. Зараз ми можемо констатувати, що у нас відбувається, як це не прикро, старіння наших вчителів. І ми повинні розуміти, що молоді вчителі все менше й менше ідуть в професію.

На наступному слайді ми можемо подивитися кількість молодих вчителів-предметників до 30 років і їх динаміку з дискрецією в 5 років, починаючи з 2015-го станом на зараз. Ви бачите, як у нас радикально зменшується кількість молодих вчителів. Молоді люди не хочуть іти в професію. Чому? За однієї причини: низька заробітна плата для молодого вчителя на вході в професію. Це для всіх очевидно, я прошу просто, щоб ми це зафіксували.

Включіть, будь ласка, наступний слайд. Коли ми говоримо про кількість вчителів і кількість ставок, ми повинні розуміти, що у нас в середній освіті зараз, якщо ми беремо виключно нашу середню освіту вчителів, 316 тисяч ставок, стільки, скільки мало би бути у нас вчителів. Але фізично у нас, у них вчителів працює 272 тисячі. 44 тисячі ставок – це є приховані вакансії, їх немає як вакансій, бо це закривається сумісництвом різного типу. Але ми маємо розуміти, що це у нас 44 тисячі прихованих вакансій. І чому вчителі беруть додаткові

години, додаткові частини ставок? Не тільки тому, що немає вчителів фізично, а й просто тому, що їм потрібно трішечки більше заробітної плати, бо на ту, яка є, жити, вибачте, дуже-дуже важко. Я думаю, з цим ніхто не буде сперечатися.

А тепер давайте подивимося на заробітні плати. Зараз ми... Це для вас просто порівняння розмірів зарплат, які на руки після податків отримують вчителі. Молодий вчитель станом на сьогодні без стажу, який зайшов в професію, отримує 8 тисяч 162 гривні. Я підкреслюю, що це враховує 2 тисячі гривень надбавки чистими, яку Кабінет Міністрів, попередній Кабінет Міністрів запровадив, да, Кабінет Дениса Шмигала, і зараз доплачуються всім ці 2 тисячі. Можете просто виїняти з них 2 тисячі і зрозуміти, яка насправді зарплата у молодого вчителя. Відповідно плюс-мінус середня зарплата – це 15 700 для такого вчителя з середнім рівнем стажу, і вчитель, який більше 20 років, отримує на руки 17 258. Зараз в бюджеті закладено на перше читання 30-відсоткове підвищення окладу, я підкреслюю, окладу, не заробітної плати, а окладу вчителів з 1 січня. Таким чином молодий вчитель в січні місяці, починаючи з 1 січня, буде отримувати на руки 9 тисяч 740 гривень, бо він зараз отримує менше мінімальної заробітної плати і йому підвищення буде, на жаль, в реальності не 30 відсотків. І от скільки буде отримувати плюс-мінус вчитель зі стажем 11-20 років і вчитель зі стажем більше 20 років: відповідно 20 500 і 21 545.

Що ми пропонуємо? Ми пропонуємо вийти на три мінімальні заробітні плати з 1 вересня 2026 року. Ми пропонуємо залишити 30-відсоткове підвищення окладу з 1 січня, але з 1 вересня вийти на три мінімальні заробітні плати як мінімальний оклад, найменший оклад педагогічного працівника. І ми говоримо зараз про середню освіту, професійну освіту і фахову передвищу освіту. Відповідно при виході на мінімальний оклад в три мінімальні заробітні плати, можете подивитися праворуч, скільки на руки буде отримувати: молодий вчитель буде отримувати 19 тисяч 975 гривень, вчитель зі стажем між 10 і 20 роками – 25,5 тисячі, а вчитель, який обіймає стаж більше 20 років – 28,5 тисячі.

Прошу наступний слайд. Для того, щоб ви могли всі порахувати свою заробітну плату, Міністерство освіти і науки провело розрахунки і показує, скільки буде вартість кожної години... *(Не чути)* попередній слайд, будь ласка, – скільки буде коштувати одна година, вартість однієї години. І ви можете, кожен з вас, подивитися на своє навантаження на свою роботу і прорахувати, скільки ви

будете отримувати. Збільшення по всіх категоріях вчителів, жоден вчитель не буде отримувати менше – це точно.

Я прошу наступний слайд. Але для того, щоб це зробити, колеги, треба зробити чотири важливих і найголовніше, одночасних кроків. Всі ці кроки вже закладені в правки, які подані до державного бюджету. Крок перший – це зміна навантаження з 18 годин до 22-х. 22 години навантаження навчального – це середнє навантаження в країнах Європи для вчителя. Якщо ми прагнемо підняти зарплати і наблизити їх до європейських хоча б трішки, то ми маємо розуміти, що навчальне навантаження має бути таке саме, як в Європі.

Другий крок, який потрібно зробити одночасно, – це переведення з безстрокових контрактів на строкові. І це не для того, щоб когось дискримінувати або створити додаткові ризики. Це запобіжник, це запобіжник від звільнення, тому що ми розуміємо, що при збільшенні навантаження може бути зменшена кількість ставок, і вона вочевидь буде зменшена. Але для того, щоб вчителя жодного не звільнили, ми якраз і прописали, бо пряма норма закону, пряма норма правки говорить про те, що до 1 вересня 2026 року мають бути розірвані безстрокові договори з одночасним укладанням з усіма вчителями строкових договорів строком від 1-го до 5 років. Одночасно укладаються з усіма договори, і це є якраз в цій правці, якраз є запобіжник від звільнень.

Третій крок, який потрібно зробити – це змінити структуру заробітної плати. В нас залишилась радянська система заробітної плати, по великому рахунку, де є дуже маленький оклад і дуже велика кількість надбавок. Чому це було зроблено, ми всі пам'ятаємо історично: бо за 34 роки нашої незалежності ніхто не взяв на себе сміливість змінити систему оплати праці.

Відповідно кожного разу і не могли підвищити всім заробітні плати у великому обсязі через справді велику кількість вчителів в Україні. Але додавали кожного разу кожен уряд, кожен парламент намагався додати якусь надбавку, яка трішечки покращить становище вчителів. Ми пропонуємо повністю змінити структуру оплати праці, зробити величезний оклад, який не може бути менше, ніж три мінімальні заробітні плати, і зробити декілька абсолютно прозорих і зрозумілих надбавок.

А зараз ви можете побачити на слайді, що таке три мінімальні заробітні плати: це 25 тисяч 941 гривня, і оклад вчителя не може бути менше, ніж така

сума. Заступники директорів мають плюс 50 відсотків – це майже 39 тисяч гривень і директор має плюс 60 відсотків – це 41,5 тисячі гривень. І ми зараз говоримо, це тільки оклад. Без годин для директора, якщо ми про них говоримо.

Далі, є надбавка за стаж. Вона приблизно така сама, як і була раніше, трішки ми розбили одну категорію для того, щоб зробити більш мотивуюче, скажімо так, підвищення для молодих вчителів. Залишається 25 відсотків підвищення посадового окладу для гірських або прифронтових районів. Є надбавка, передбачена надбавка за сертифікацію в розмірі 20 відсотків. Передбачена мотиваційна надбавка та доплата за іншу роботу, яку встановлює директор школи педагогічному працівнику. Кожен директор школи отримує фонд мотиваційної надбавки в розмірі 5 відсотків від загального фонду оплати праці і може в розмірі від 10 до 20 відсотків встановити мотиваційну надбавку тим вчителям, яким вважає за потрібне.

Також передбачено доплату за тип закладу. Передбачається, що в старшій профільній школі, в академічному або в іншому ліцеї, який буде відокремлений, є надбавка в 10 відсотків, і також 30 відсотків до заробітної плати надбавка для спеціальних закладів. Це означає, що ті вчителі і ті педагогічні працівники, які будуть працювати з дітьми з особливими освітніми потребами, вони будуть мати додатково 30 відсотків. І залишається, як і зараз, місцева надбавка засновника, яку він може встановлювати в будь-якому розмірі, це не обмежується так само, як і зараз. І з цією моделлю це третій крок, який необхідно зробити.

І четвертий крок, шановні колеги, – це закласти ці гроші в бюджет. І саме це ми робимо: ми просимо додати Міністерство фінансів додатково 13,5 мільярда гривень до тієї програми, яка називається Підвищення престижності оплати праці. І всю цю суму ще однією правкою, яка вже є в бюджеті, перерозподілити. Більшу частину відправити в освітню субвенцію, щоб вона стала справді не доплатою, а частиною зарплати, а по інших програмах... чому? Тому що не тільки з освітньої субвенції ми платимо нашим педагогам.

Тому всі ці кроки, шановні колеги, треба зробити одночасно. Тому вони всі подані правками до одного Закону про Державний бюджет. Повірте, не може бути підвищення до трьох мінімальних заробітних плат без підвищення навантаження, і не може бути підвищення навантаження без підвищення заробітної плати до

трьох мінімальних заробітних плат, так само, як і контракти є запобіжником. Тому всі ці речі треба прийняти одночасно. Власне, це ми і пропонуємо.

Ми зараз бачимо, я хочу подякувати окремо Міністерству фінансів за те, що вони знайшли зараз з неймовірними зусиллями додатковий фінансовий ресурс на підвищення 30 плюс 20 відсотків, але це так само ми бачимо комітетом, що це історичний момент – виконати норму закону і вийти на три мінімальні заробітні плати. Якщо ми вже знайшли такий великий ресурс, ми можемо знайти додатковий і перекласти ці гроші, перевести в освітню субвенцію.

Отже, зараз, шановні колеги, ми всі і особливо народні депутати, і вся освітянська спільнота стоїть перед вибором. Або ми залишаємося в тій самій системі, яку ми маємо станом на зараз і підвищення 30 плюс 20 для молодого вчителя, буде означати, що він просто замість 8 200 через рік буде отримувати 10 800. Або ми переходимо на три мінімальні заробітні плати, і молодий вчитель почне отримувати на руки 19 тисяч 975 гривень. Для цього потрібно зробити ці кроки чотири одночасно. Вони всі подані правками, вони уточнені в рішенні комітету. Насправді ці правки вже були враховані на перше читання бюджетним комітетом, були враховані в доручення уряду, поставлені на підтвердження в залі Верховної Ради під час голосування за перше читання. І Верховна Рада більше ніж 226 голосів ці правки підтвердила, залишила їх в бюджеті. Тому що всі розуміють, що нам потрібно збільшувати заробітну плату вчителям. І всі прагнуть того, і комітет, зокрема, щоби ми вийшли на три мінімальні заробітні плати.

Шановні колеги, я, напевно, на цьому свою вступну частину завершу. Перед яким вибором ми стоїмо, ми всі зрозуміли. Я пропоную далі, якщо можна, якщо ви не заперечуєте, дати слово представникам профспілки і після цього перейдемо до обговорення по суті. Да?

КИРИЛЕНКО І.Г. Я вибачаюсь. ... *(Не чути)* ціна питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте так, ціна...

КИРИЛЕНКО І.Г. Збільшення заробітної плати та за пропозиціями комітету на 2024 рік, премії встановити – плюс до того, що в нас було.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович, плюс, плюс до того, що в нас було, нам потрібно 13,5...

КИРИЛЕНКО І.Г. Ні, ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що?

КИРИЛЕНКО І.Г. Загалом ціна питання. От ми маємо в 2025 році ціна питання – отака заробітної плати, в 2026 році, якщо нам вдасться вирішити всі питання, які ми зараз ставимо, ціна питання зростатиме... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. В нас зараз... Давайте так, в 2025 році... .

КИРИЛЕНКО І.Г. Фонд заробітної плати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Станом на зараз освітня субвенція складає 103 мільярди гривень. Для того, щоб нам вийти в цій моделі на підвищення на 30 відсотків, а потім вийти на 3 мінімальні зарплати, нам потрібно приблизно 157 мільярдів гривень в освітній субвенції.

КИРИЛЕНКО І.Г. Ціна питання плюс 57 мільярдів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, плюс-мінус, да. Зараз, я думаю, що Міністерство освіти і Міністерство фінансів, які цими розрахунками опікуються, я думаю, що можуть сказати більш, да, більш... Але порядок цифр плюс-мінус такий. Якщо ми говоримо виключно... .

_____. *(Не чути)*...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Три мінімальні... По-перше, давай так, включить, будь ласка, мікрофон.

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Який потрібен обсяг субвенції на 3 мінімальні? Ви ж цифри не називаєте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж вам щойно, я щойно назвав цифру.

КИРИЛЕНКО І.Г. ... *(Не чути)* запитав це питання. Я вже задав...

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Загальна цифра субвенції яка повинна бути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Приблизно в 157 мільярдів.

КИРИЛЕНКО І.Г. Зараз є 100.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз є 100... ну, на 25-му році є 103. Міністерство фінансів значно ... *(Не чути)*

_____. Ні-ні, колеги, ну давайте ж будемо чесними. 103 плюс 12, ну, чому 100? Пане Романе, ну, ви як заступник міністра фінансів... 103 плюс 12.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 12 – це доплата. Це ж доплата.

_____. Яка різниця? Це гроші, ви їх перекинете у другу статтю, це гроші на оплату праці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Володимирович, якщо можна... .

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Я просто... мені ще поки слова не дали, то я через те питаю. Бо давали профспілці, а тут почалася дискусія в цифрах. Бо я думаю, що, мабуть, кошти – це одне з найважливіших питань, де ми повинні це питання узгодити. Дивіться, до 26-го року ми добавили 41 мільярд додатково на освітню субвенцію, 41, окрім тих коштів, які ми добавляли по інших закладах освіти. Те не беремо, воно суттєво не впливає. До другого читання ми добавили, враховуючи те, що ми тільки піднімаємо зарплату не тільки в школах, а відповідно й у вищих навчальних закладах, там було близько 7 мільярдів добавлено на вищу освіту додатково до другого читання, відповідно всім. Тобто це 41 плюс 7 – це 48 мільярдів гривень.

Те, що зараз дискутується по висновку комітету. У висновках комітету було 13,5 мільярда додатково лише на освітню субвенцію. Для того, щоб не руйнувати підходи з вищою освітою, ми повинні думати не тільки про освітню субвенцію, а в даному випадку і про вищу освіту. Бо, знову ж, була дискусія до першого читання, що ми не можемо тільки підняти в школах, не піднявши вищій освіти. Для того, щоб зберегти пропорції, додаткова потреба, за нашими розрахунками, це плюс 4,2 мільярда гривень. Тобто 13,5 плюс 4,2 – це 17,7 мільярда гривень на 26-й рік, повторююсь, на 26-й рік з 1 вересня 26-го року.

А тепер основна проблема, яку я озвучу, але ваше рішення, депутатів. Для того, щоб зберегти ці тенденції, 2027 рік потребує обрахунку на весь рік, а не

тільки на 4 місяці. Додаткова потреба в коштах на 2027 рік до того, що є вже в 2026 році, – це 92,6 мільярда гривень. Це ми говоримо тільки про систему освіти. Якщо ми затронемо цю проблему, – і це не питання дискусії тільки вашого комітету, – це глобальна буде проблема в країні. Охорона здоров'я, соціальний захист, культура, яка теж, це ризик для того, щоб піднімати і далі, там ще плюс 100 мільярдів, за нашими розрахунками, щоб зберегти хоча б рівень середній, який буде в освіті. На сьогодні заробітна плата середня, в середньому в охороні здоров'я 20 тисяч гривень, 20 – в лікарів, 20 тисяч гривень. Уявіть, що буде після того, якщо ми в країні приймемо рішення лише тільки вчителям, треба думати комплексно про це.

Тому я кажу про ризик 27-го року в першу чергу про те, що ми не можемо в країні дозволити збільшувати видатки на 200 мільярдів гривень, не говорячи про соціальні видатки. Ми не говоримо про пенсії і... це тільки заробітна плата.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Володимирович.

Але мені здається, я маленьку ремарку вставляю, мені здається, що все життя ми так і рухались: давайте всім потрошечку підніmemo, і врешті-решт ніколи не виконували норму закону. Зараз ми бачимо таку можливість, тому ми будемо наполягати в будь-якому разі йти до останнього і будемо наполягати на тому, щоб вийти на три мінімальні заробітні плати для вчителів.

Давайте тепер, будь ласочка, слово представникам профспілки, після цього перейдемо до обговорення.

_____. Дякую. Я хотів би сказати, що освітяни підтримують наміри комітету виконати статтю 61 і надати їм ті заробітні плати, на які вони заслуховують. Але яким шляхом це має відбуватися? Це не за рахунок посилення експлуатації вчителя. Ми не можемо допустити, що в умовах війни, психологічного тиску на вчителя, роботи у сховищах, і в цей час ми йому на 4 години підвищуємо навантаження. Середнє навантаження в країнах Європи 16 годин на тиждень. Тому є випадки, коли збільшували: це Словаччина – до 20 підняли, і білоруси, які до 20-и підняли. Але середній показник 16, – це офіційно те, що ми з нашими колегами спілкуємося, 16 годин. Тому збільшується навантаження, ми взагалі демотивуємо і взагалі тих, що ще сумнівався, то

залишить школу. Тобто не буде ніякого притоку ні молоді, ні випускників, і навіть пенсіонери ті, які ще працюють, то вони залишать.

Тепер стосовно, нам взагалі незрозуміло, строкові договори, яка в цьому необхідність і причина? Ну вже піднімають там, що це було в 20-х роках, боротьба там з буржуазією, в 30-х раскулачивание. Зараз окуповані території, окупанти теж прийшли і вони теж всіх звільняють і набирають по-новому на строкові договори. Яка в нас необхідність, коли строковий договір передбачений тільки там, де робота носить тимчасовий характер, і чинним законодавством це заборонено? Яку мету переслідує от зараз, я не знаю, хто автор цього документу?

Тому у нас є велика підозра, що при тому стані економіки і виконанні бюджету вчитель залишиться без зарплати, залишиться з підвищенням навантаження і на строковому договорі. Тому отака позиція вчителя, вчитель саме з такої позиції розглядає пропозиції ті, які ви виклали у висновку. І це є не прийнято для більшості вчителів, що це вчора ми з нашими вчителями провели відповідну акцію, жоден не підтримав таку от вашу ініціативу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна запитати? Скажіть, будь ласка, звідки ви взяли цифру 16 годин навантаження в Європі в середньому?

_____. Ми вам дамо ці цифри.

_____. ...освіти. Ми входимо в європейські організації так само, як ви і беремо статистику. Якщо ми беремо з різних джерел, а ви не довіряєте нашим... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді це неправда.

_____. ...то ми так само не довіряємо вашим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей.

_____. Окей.

_____. І якщо там, наприклад, в Німеччині, то там є помічник вчителя, навантаження ділиться на двох. Це латиноамериканський варіант, коли є

підвищення навантаження. Там ці, де наркокартелі, то в тих країнах якраз 22-23 години.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте запитасмо у Міністерства освіти. Пане Андрію, скажіть, будь ласка, яке навантаження на вчителів в країнах Європи?

СТАШКІВ А.Б. Насправді 22 години – це одне з найнижчих педагогічних навантажень в країнах Європи. У нас навантаження 18 годин є тільки в Росії, в Білорусії і в Польщі. В інших всіх країнах воно більше, в окремих країнах доходить до 26-и, 28-ми навіть годин в залежності ще від стажу вчителя. Є навіть такі норми, коли молодий вчитель має більше навантаження, ніж досвідчений вчитель, але в будь-якому випадку 16 годин, навіть не чув про педагогічне навантаження таких вчителів. Тому це важливо розуміти для того, що коли ми говоримо про саме педнавантаження, уроки в школі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую. Тобто 16 годин навантаження в Європі немає, це неправдива інформація.

Давайте по строкових договорах. Я ще раз, напевно, треба повторити те, що я говорив. Строкові договори в даному випадку – це єдиний спосіб, єдиний запобіжник, щоби нікого не звільнили в разі того, якщо буде перерозподілено навантаження всередині школи. Бо разом з, ще раз процитую норму закону, разом з розірванням безстрокових договорів одночасно укладаються строкові договори і це убезпечує вчителів. Якщо ви хочете відмовитись від строкових договорів, хто убезпечить вчителя від звільнення, ви? Якщо ви візьмете на себе таку відповідальність, я думаю, що це можна розглянути.

_____. Взагалі закон повинен захищати вчителя, а ви зараз цю норму забираєте. Яка необхідність у введенні строкових договорів, взагалі незрозуміло.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ще раз повторюю, це запобіжник від звільнення.

_____. Ви міняєте норму Кодексу законів про працю?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, при чому тут це?

_____. Закон забороняє на ту роботу, яка носить постійний характер, приймати, строковий договір брати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В університетах в нас строкові контракти.

_____. Ні, це не університет, це школа і загальне законодавство.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А чому університети, там тимчасова робота в університеті?

_____. Там на 5 років і конкурс.

_____. І там є великі проблеми, тому що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там немає великих проблем.

_____. Ви порушили раз, давайте порушувати два рази.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми усі працювали в університетах, тому не треба нас дурити. І все?

_____. Законодавством, в принципі, і про університети нема ніде, не прописані договори. Да, вони укладаються, але ж законодавчо воно не унормовано це все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це все? Ви... тобто ви не хочете, щоб у вчителя була зарплата три мінімальні заробітні плати, правда? Ви ж розумієте, що в нинішній системі оплати праці, ви самі мені ці листи пишете. Ви, правда, пишете цифри, що потрібно 470 мільярдів, насправді, конечно, не 470 мільярдів. Але у нас колеги порахували: для того, щоб вийти на, просто зараз при нинішньому стані речей виконати норму закону в три мінімальні заробітні плати, це потребуватиме на календарний рік 334 мільярди гривень тільки освітньої субвенції, не кажучи про інші програми, на яких будуть, на яких також потребують збільшень.

Тому, шановні колеги, ви чітко знаєте, що за всіх ваших каденцій, за весь ваш час роботи з 2017 року жоден уряд, жоден Президент не міг виконати і жодна Верховна Рада не могла виконати ці норми закону просто тому, що зараз 103 мільярди гривень або 112, які б не нарахували, або 116, а треба 334. Ми

пропонуємо модель, в якій ми можемо виплачувати вчителю три мінімальні заробітні плати. Ви проти цього?

_____. Ми проти такої форми.

_____. Ми проти підвищення навантаження, ми ж не сказали, що ми проти зарплати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, що ви пропонуєте?

_____. Ми пропонуємо одне. Я дуже довіряю Роману Володимировичу, який тільки що перед нами виступив, який сказав, що є великі ризики прийняття бюджету 2027. І ми сьогодні підніmemo навантаження до 22 годин, у нас є гарантія в законі 3 мінімальні зарплати, вона ж не виконується. Хто сказав, що вона виконається на 27-й рік? Ми підніmemo людям навантаження, а грошей не буде реально, а навантаження уже ніхто не зніме.

Тому, шановні депутати, ми вас дуже просимо дослухатись до людей і не порушувати трудові права людей Закону про Держбюджет, тим паче Конституційний Суд забороняє це робити. Дякую.

_____. Вітаю усіх. А можна порівняння розмірів зарплат на руки, показати слайд ще раз, мені просто цікаво. Ми зараз обговорюємо бюджет 26-го року, я думаю, що ці всі правки, як сказав голова, комплексні. Тобто якщо будуть закладені кошти, то буде закладена і зміна, і зміна навантаження, і зміна підходу до заробітної плати вчителя.

Я хотів би, щоб ми зараз вивели слайд порівняння розмірів зарплат на руки, всі разом подивилися. Вчитель, – це на одну ставку на 22 години, – вчитель, нуль або 10 років стажу, буде отримувати три мінімальні заробітні плати на руки, після оподаткування 19 975. Це 22 години. Зараз молодий вчитель для того, щоб отримувати 15 тисяч, працює дві ставки: 36 годин. Ви знаєте це? Майже кожен молодий вчитель працює 36 годин для того, щоб вийти хоча б на 15 за нинішньої системи оплати праці. 36 годин. Ми пропонуємо, щоб молодий вчитель працював на 10 годин менше за зарплату, яка в рази більша. Де тут експлуатація?

Директор школи. Яка зарплата зараз у директора школи? Можете наступний слайд? Директор школи як директор школи зараз... зараз директор школи як

директор школи отримує з досвідом роботи десь 30 років, він отримує максимум з усіма надбавками, максимум 25 тисяч гривень, як директор школи. Що директори школи роблять для того, щоб отримувати хоча б якусь зарплату? Ви всі прекрасно знаєте: беруть ще навантаження собі. Тобто зараз директор школи, крім 18 годин як директор, він ще бере і читає. Ну, ви ж знаєте, мінімум пів ставки ще кожен директор бере. Що ми цими пропозиціями робимо? Одразу 1,6 коефіцієнта для директора. Тобто директор школи зі стажем, подивіться, яку суму отримує. Не треба йому добирати години, щоб працювати, він працює 22 години – отримує зарплату більше. Керівник закладу освіти має управляти закладом освіти. Де тут експлуатація? Тут, навпаки, кажемо: директор школи, працює директором школи з достойною заробітною платою.

Заступники директори шкіл: коефіцієнт 1,5. Ще раз, зараз вчителі, молоді особливо, вони не працюють 18 годин, бо за 18 годин вони нічого не зможуть отримувати. Ну, от вони отримують ніщо. Наша основна задача, пропозиція і там, де ми шукаємо в партнери профспілки, – це вийти, щоб молодий вчитель при заході на професію отримував мінімум 3 МЗП 19 тисяч, на одну ставку 22 години. Де тут експлуатація?

_____. Це взагалі важко розібратися з екрана. І що заважало вам дати на публічне обговорення, громадське ці ваші пропозиції? Тут за 20 хвилин...

_____. Сто відсотків.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А що, тут незрозумілі цифри?

_____. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мені здається, що всього-на-всього на екрані шість цифр, їх можна зрозуміти, але якщо ви...

_____. Шановні колеги, все зрозуміло. Незрозуміло одне: сьогодні є норма закону, її ніхто не виконує, і кажуть: ми виконаємо закон, якщо ми вам там щось догрузимо. Ми вимагаємо, щоб просто взяли і виконали закон, не можете на 3 мінімальні, виконайте на 2 мінімальні, покажіть людям шлях. Але не треба піднімати навантаження, ми знаємо чим це закінчиться: навантаження підніметься, а зарплати у людей не буде. Дякую.

_____. Тому це і не вноситься окремим законом, а вноситься Законом про держбюджет, де це йде разом з цифрами. Якщо немає цифр, про які ми проговорювали, то немає і цієї норми, була фраза – комплексно. Цей ризик був би абсолютно, якби ми вносили ці зміни окремим законом. І тут я впевнений, що не те, що залу не пройшло, воно б комітет не пройшло, бо окремий закон – ми не могли б гарантувати. В держбюджеті одним голосуванням приймається рішення і про зміну системи надбавки праці, і про зміну навантаження, і про гроші на це все. Тому тільки держбюджетом можна гарантію, якщо це буде прийматись окремо, я тут з вами на тисячу відсотків погоджуюсь, що це може бути таке, що в законі є, а так немає.

_____. Це все обіцянки.

_____. Це голосування, яке буде у Верховній Раді разом.

_____. У 2002 році була доктрина Національна і обіцяли. У вас ми не виконуємо статтю Закону 57 про оплату праці, зате 90 відсотків пенсії вам зробимо. Зараз не зарплати, не пенсії. Тому така довіра вчителів до всіх цих пропозицій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А оце ми чудово розуміємо, і саме тому пішли зі змінами до державного бюджету, усвідомлюючи ці ризики. Бо це в одному тексті правками... Я дивлюся, вас не цікавить моя відповідь, да?

Сергій Валерійович, будь ласка.

КОЛЕБОШИН С.В. У мене маленьке питання до Романа Володимировича. З того року, коли з'явилась освітня субвенція як механізм оплати праці вчителів, чи були прецеденти, що в наступному році обсяг освітньої субвенції був меншим за обсяг попереднього року?

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Були. На 2022 рік був секвестр...

КОЛЕБОШИН С.В. 2022 рік, це секвестр, ми розуміємо, чому.

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Да, і 2023 рік, на 20 відсотків було зменшення.

КОЛЕБОШИН С.В. Добре. А скільки років у нас існує освітня субвенція?

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. З 2017, десь з 17-го року.

КОЛЕБОШИН С.В. І поза ситуацією повномасштабного вторгнення. От з 2017-го в динаміці у нас кожен наступний рік, зазвичай, був більшим або не меншим, ніж попередній рік, правильно я розумію?

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Звісно, був, там було і, понятно, фактори різні, вчителі, але це як мінімум був індекс, підвищення індексу споживчих цін. Це щорічно оце виключення було, дійсно, 22-й, війна, секвестр і 23-й – знов же ж пов'язано з війною.

КОЛЕБОШИН С.В. Тобто за умов повномасштабної війни в нас було певне скорочення, пов'язане із секвестром бюджету і з зменшенням кількості вчителів, вочевидь, яке відбулося в нас в 2022-2023 році, – хтось поїхав за кордон і так далі. Всі інші роки в нас ніколи не було прецеденту, щоб обсяг освітньої субвенції зменшувався, навпаки, вона щороку збільшувалася. Правильно?

Я думаю, що уряд або Верховна Рада, або взагалі керівництво держави, яке буде драматично зменшувати обсяги освітньої субвенції наступного року у порівнянні з попереднім, – це самовбивці. Це моя точка зору, і це вона базується вже і на політичному досвіді, і просто на здоровому глузді.

А тепер я хочу сказати теж вже як не політик, а як вчитель школи з 20-річним стажем, як директор школи з 10-річним стажем. Дуже багато я зараз бачу теж в соціальних мережах, що в нас надія на тих, хто в комітеті, працював в школі і так далі. От я кажу, як працював в школі і як людина, яка виросла в родині вчителів, батьки якого вчителі, дідусі і бабусі якого вчителі, прабабушек я навіть не знаю, скоріш за все, теж вчителі. Я дуже добре пам'ятаю 90-і роки, коли в нас було раз на два тижні свято, свято називалося: ми їмо м'ясо або ковбасу, бо жили ми на одну вчительську зарплату. Я дуже добре пам'ятаю, коли я прийшов в школу і я був змушений знаходити інші джерела доходу, бо або я йшов би в непопулярні рішення, умовно кажучи, в "чорне" репетиторство, яке відбувалося, або я був змушений десь щось ще шукати, доробляти і так далі.

Тому питання справедливої заробітної плати вчителів – це для мене особисте питання, принципове абсолютно питання. Я дуже добре розумію, як розподіляється навантаження, що таке 18 годин і що таке реальне навантаження вчителів в школі, і як воно розподіляється, в який спосіб воно розподіляється, і

скільки дійсно вчителі отримують, і як це відбувається. Тому мені здається, що або ми робимо спільно, я вмолюю профспілки допомогти нам зробити так, щоб вчитель в Україні отримував з входу 3 мінімальні заробітні плати, щоб молодий вчитель на руки отримував мінімум 20 тисяч. А якщо рахувати муніципальну надбавку в місті Києві, гірську територію, прифронтову, то це буде і до 30 добігати. Я порахував вчора, що як директор школи я би отримував в районі 60 тисяч гривень, якщо буде ця система працювати. В мене не було б жодної думки кудись там іти з школи і так далі, бо я – помилка того, хто вижив насправді, пішов з системи освіти, лишившись в системі освіти, але в іншій ролі. Я вважаю, що в нас історичний момент. Ніколи ніхто за 34 роки незалежності не намагався змінити систему оплати праці. В нас пострадянська система оплати праці з мінімальною базовою ставкою і купою надбавок. І всі, хто збільшували зарплату, придумували нові надбавки, нові, нові, нові, нові. Давайте зробимо так, щоб у нас вхід був нормальний. Я не закінчив ще.

Давайте зробимо так, щоб у нас не було ситуації, коли на 12 тисяч шкіл у нас декілька років 3 тисячі молодих вчителів приходить, один вчитель – на чотири школи. Ми вбиваємо систему освіти цим потуранням тому, що відбувається, цими штучними підвищеннями, які не підвищення насправді, а угода з совістю, угода з совістю це. Ми ніколи на це не вийдемо, якщо ми не зробимо в цьому році, я гарантую вам це, трохи вже розуміючись в тому, як відбувається бюджетний процес, як відбувається підвищення і так далі. Тому я дуже-дуже сподіваюсь, що профспілки з нами разом відпрацюють, знайдуть модель. Ми знайдемо, де ми можемо компроміс знайти, але ми вийдемо на три мінімалки. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

_____. Дякую. Можна я ще одну ремарку?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

_____. Я хочу звернути увагу, і в цій системі шість надбавок. Ні, то не були 54, то не були надбавки. І ми в цій системі, ми взагалі не бачимо, як буде оплачуватися класне керівництво, перевірка зошитів, завідування кабінетів. Не всі будуть завідувати і не всі будуть класним керівником. Тобто і ця система навіть на перший погляд, вона недосконала.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Павлович, будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Насправді це все враховано. Є таке поняття, як директор школи, керівник закладу освіти, який знає свій колектив, і є педагогічний колектив. Вперше вводиться таке поняття, як премія, яку може виплачувати, умовно, директор. Це 5 відсотків від фонду заробітної плати, які він розподіляє, від 10 до 20 відсотків премії може отримати вчитель. І тут якраз на розгляд директора і профспілок кожної конкретної школи. Ти дивишся класне керівництво, ти дивишся кабінети, хто як завідує на конкретній школі, і ти від цього, від роботи, а не просто від факту того, що людина за кабінет відповідає, ти отримуєш ці надбавки. Кому видніше, міністерству чи вчителю і профспілкам у конкретній школі, хто як працює. Тому це спускається з централізованої на конкретну школу, де профспілка з директором вирішують і розподіляють, класне керівництво, яка це сума буде, розподіляють зошити, розподіляють ці всі історії. Бо ти на місці бачиш, хто конкретно працює, а не автоматично отримує надбавку.

Більше того, ця надбавка, враховуючи, що це 10 відсотків від 3 мінімальних заробітних плат, може бути суттєво вище, ніж та, яка зараз є за класне керівництво і за зошити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Павлович.

Пані Надія, вибачте, там у нас народні депутати давно тягнуть руку, ми обов'язково дамо. Наталія Романівна, будь ласка.

ППА Н.Р. Доброго дня всім. Я все-таки почну з максимальних речей і з науково обґрунтованих. Ми сперечаємося, скільки працює вчитель в ЄС – 22 чи 16, але якщо дивитися від того, як ми підходили і як комітет всі ці роки відстоював, то ми щороку приймали, що уряд має виконати норму про 3 мінімальні заробітні плати. І відповідно 6 років нашої каденції це, на жаль, не відбувається.

З другого боку є цифри і показники, які говорять про те, що на сьогодні насправді по тому, що між першим і другим читанням проговорено, справді на зарплати йде 156 мільярдів, причому, що 103 – в основній субвенції, 12 – тих 2-х тисяч, що виплачуються додатково. 41 мільярд – це те, що йде, на сьогодні воно стоїть у бюджеті як субвенції на престижність, якщо ми цього не змінимо. Хоча

народні депутати проголосували, що всі ці і 12, і 41 мільярд мають бути вкладені в основну субвенцію на зарплати, щоб вона там вже була напостійно, а не змінювалась. Бо одного року може бути в бюджеті, другого – не буде.

Тобто це з хороших новин, коли вчителі в нас... До речі, я би просила секретаріат і голову, бо три хвилини тому ще лінк, на якому ми маємо ще вести пряму трансляцію у фейсбуці, не працює. Я сама на нього заходила, він не працює. Тому насправді наш комітет зараз не бачать освітяни, бачимо – тільки ті, хто є за Zoom. То, якщо можливо щось зробити, то, будь ласка, як, ні, то я розумію, буде викладений цей комітет.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталія Романівна, я відразу відреагую. Працює. От ми входимо і працює.

ППА Н.Р. Ну, от у мене всі помічники, і я перевірили командою, не входили. Ну, от перед тим, як сюди підключитись, руку підняти, я сама заходила. Можу скинути скрини. Тому, напевно, є питання. Я лайкну. У мене комітет є підтриманий лайком, тому мені показують. В кого не є, тому не показує. Тому, якщо вдається технічно це змінити, то було би добре, як ні, то я розумію, трансляція буде викладена. Тому з того, що сьогодні виходе, і відповідно, якщо ми додаємо на вищу освіту там 6,6, по-моєму, рахуємо – близько 7, то відповідно в загальному іде на заробітну плату ще 7 мільярдів. Тому насправді за моїми підрахунками, насправді я погоджуюсь з тим, що нам замало буде всього 153 мільярди чи 157 на наступний рік, нам точно треба буде їх більше. Це мої підрахунки приблизно з тим, що озвучили, це близько 250 мільярдів. І тут питання, щоб Кабмін і уряд їх знайшов на наступний рік.

Я чула позицію профспілки і вчителів, що для багатьох є образливо, коли вони говорять: я маю по 18, я маю повну ставку, ну і що, що я можу заробляти більше, а у мене не буде повна ставка. Це мені і на пенсію погано, це відповідно... ну, а я хочу отримувати повну. І кажу: але ж вам нічого не змінить, ви навпаки будете ту саму мати кількість годин, а грошей більше. – А так я попадаю ще в більшу залежність від директора, ще в більшу залежність від голови територіальної громади. І тому цей нюанс дуже тонкий. Для мене було насправді не зрозумілим, що люди є, які готові заробляти менше, але щоб у них офіційно

була повна ставка, а не: я мав 18, у мене була повна ставка, а тепер я буду мати 18, більше грошей, але неповну ставку. Для мене це було дивно почути, але є люди, які мають таку позицію. Тому насправді, коли ми це все обговорюємо і основне питання насправді, мені здається, що тут у великій мірі на сьогодні це представляє пан Єрмоличев, – чи знайдуться ці кошти?

Я чула про те, як попередні роки профспілка погоджувалася з освітянами і включно з тою системою, бо було обговорення, що на освіту має колись бути 10 відсотків, що профспілка погодилася, написано у нас – менше 7, але що... Прошу прокоментувати також пана Єрмоличева, бо пан Сергій з профспілки стверджує, що це не виконується і є в розмір 4,4. За моїми підрахунками це менше 7, але більше 4,4. Тому насправді проблема в довірі і вона є дуже глобальною. Якщо ми 13,5 мільярда, яких бракує на цей рік, і ще почула, що 4,2 є тоді в пропозиціях додати вище, це 17,7 мільярда цього року можна знайти, питання: як знайти на наступний рік плюс 80 мільярдів на середню освіту і відповідно 12,6, ще 12,6 – на вищу освіту? Тому я хочу як би освітянам, які нас чують, наголосити: вам чомусь здавалося, що Комітет освіти – ваші вороги. Але просто подивитися, що за жодним депутатом Комітету освіти нема ні корупційних зловживань, ні скандалів, ні викликів. Тому насправді комітет всі ці роки старався по максимуму іти на перемовини з усіма іншими депутатами, коли голосуємо бюджет, а це не просте питання, і з урядом, щоби збільшити кошти.

Цього року справді, ну, минулого року вдалося знайти 12 мільярдів, що було непросто, була гостра дискусія. Цього року, от ми бачимо, є додаткових 41, а з вищою – 48 мільярдів. І відповідно ми справді зацікавлені вам виконати цю норму, саме через дослідження, які були у великій мірі проведені. Це не тому, що коли вже кожному з нас здається, що освіта погіршала або так далі. В нас є чіткі показники, які показують, що молодий вчитель в освіту не заходить, а вчителі старші залишаються в освіті тільки тоді, коли ще мають додаткове джерело доходу, наприклад, хтось інший в сім'ї заробляє або займається репетиторством і так далі, тобто або переходять в інші сфери, тобто якісні кадри в нас "вимиваються". Ми бачимо падіння по результатах навчання.

Так, COVID, так, війна, широкомасштабне вторгнення, так, перебування в сховищах, це все дуже впливає на кожну і дитину, і на кожного вчителя, але ми мусимо рятувати цю галузь, бо в цьому майбутнє. Ми не з країн, які змінили своє

політичне і економічне становище, як та сама Фінляндія чи Польща, вони дали на освіту. І зараз ми фактично дискутуємо між комітетом і профспілкою, і Мінфіном, без якого це неможливо, як саме ми збільшимо заробітні плати. І в тому виклик зараз основний, що чи ми вводимо ці норми по збільшенню на чотири години, чи ми і збільшуємо суттєво зарплати, і змінюємо ситуацію також із молодими вчителями, чи не змінюємо.

Ключове, хто ще не бачив, не аналізував PISA і ЗНО, результати ЗНО щороку зменшуються, результат PISA показує, що у нас розрив між селом і містом 2,5 року. Багато хто це не хоче визнавати, бо каже: у нас є кілька прекрасних олімпіадників в сільській місцевості. Це чудово. Але якщо говорити не про кілька, а про загальну ситуацію в країні і говорити про цифри, які є вимірюваними, то ситуація з освітою у нас дуже печальна. І в освіті, я нагадаю, що основними є здобувачі освіти і освітяни, так, це дві основні сторони. Далі є регулювання і є батьки, які... і це так разом вкладається в те суспільство, яке ми робимо, як ми визначаємося.

Тому на сьогодні ми мусимо знайти консенсус по тому, як саме ми збільшимо заробітні плати. Ми з комітетом справді і тому ми разом фактично майже всі це підписали, – не тому, що нам від того є супердобре, ні, ви це побачили і по реакціях, і по цьому, а від того, що ми справді хочемо добитися на освіту реальних коштів і затримати в сфері освіти найкраще, і щоб молоді вчителі приходили. Молоді вчителі максимум ідуть в приватну освіту і є в недостатній кількості. Ми всі усвідомлюємо, що іти працювати на касу в АТБ, чи робити каву сьогодні для молоді є ефективнішим, ніж іти в систему освіти, і це величезна біда. Тому я дуже сподіваюся, що ми вийдемо разом до вчителів, на сьогодні не всі є в профспілці, але більшість, вийдемо на якийсь консенсус і визначимося зі збільшенням заробітної плати.

І так, насправді найскладніше Мінфіну. Тому пан Роман не в захваті від всього, що відбувається, бо йому, по-любє, треба знайти більше коштів, де їх взяти, я думаю. І відповідно наступний рік, знаходження коштів на наступний рік є дуже важливим. Але так, я повністю підтримую, що ці речі мають бути включені в основну субвенцію і нам треба зробити все можливе, щоб виконати норму закону про 3 мінімальні. Я сподіваюся, що ми цим комітетом дійдемо згоди і знайдемо те реальне підвищення, і мотивацію вчителям залишатися в професії,

зростати в ній, ставати кращими, що зовсім непросто, бо нам насправді вчителі важливі. І коли вчитель відчуває себе демотивованим, нашими називають нововведеннями, які незрозуміло нащо робляться, то цей комітет є, власне, для того, щоб пояснити і знайти якесь спільне рішення, яке буде зрозуміле і вчителям, і змінить ситуацію в країні. Бо вчителі нам важливі якраз через дітей, бо навчати дітей в сучасних умовах, коли ми давно відійшли від дисципліни тоталітарної до відповідальності усвідомлення, треба прикладати значно більше зусиль, щоб відтягнути цих дітей від тіктоку і, в принципі, зосередити на навчанні. Тому я дуже сьогодні всіх прошу зрозуміти, що ми за одне, тільки давайте вирішимо, як саме це зробити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Романівна.

Я перед тим, як передати слово іншим, хочу ще раз повернутися до навантаження вчителів. От профспілка сказала, що середнє навантаження у Європі 16 годин. Ми відкрили ресурс Єврокомісії, Євродайс, в якому зазначено, що навантаження вчителів у Боснії – 23 години, в Сербії – 24, в Іспанії – 25, в Угорщині – 26, в Нідерландах – 21, в Швейцарії – 22, в Португалії – 22, в Британії – 22-24, в Литві – 22, в Греції – 23. Тому це просто неправда, друзі. Дякую.

Дякую, колеги. Це просто для тих, хто нас дивиться, щоб було все зрозуміло. А тепер з вашого дозволу, Юлія Миколаївна Гришина піднімала руку, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович. Колеги, доброго дня, я всіх вітаю. Я справді, насправді я особисто і кожен, хто тут зараз сидить і підключений до цього засідання, обома руками за підвищення заробітних плат нашим освітянам. Всім: ті, хто працюють в дитячих садочках, ті, хто працюють в школах, у закладах професійної освіти, в університетах, скрізь. І зараз дуже важливо, що і Президент України, парламент і уряд – всі працюють разом над цим питанням. І у нас вже є результат, у нас вже є ці 54 майже мільярдів, які закладені в проєкті бюджету на підвищення заробітних плат. І це те, з чого ми виходимо, і в цьому дійсно гарна новина.

Я хочу вам нагадати, що ось ці три посадові оклади, про які ми говоримо, це норма Закону "Про освіту", про які ми всі говоримо зараз дуже багато. І в цьому

законі є "Прикінцеві положення", відповідно до яких уряд повинен був забезпечити до 23-го року поступове підвищення заробітної плати і підвищення посадових окладів. І попередній уряд схвалив відповідну постанову, але вона жодного разу не була практично реалізована за нашої каденції, жодного разу. Тому ми в жодному випадку, у нас вже є такий досвід, ми не повинні йти шляхом популізму, ми повинні рахувати реальні гроші і розуміти, до чого ми йдемо.

Тому мені, звичайно, сьогодні, я не була на попередньому засіданні комітету і не брала участь в цих обговореннях. І я, коли повернулася з відрядження, у мене більше 50-и звернень від освітян, від профспілок. Я провела велику кількість тяж розмов і консультацій з цього приводу, виходячи з позицій, що всі ми, комітет і всі взагалі, працюємо над питанням підвищення заробітної плати. Але 3 мінімальні заробітні плати. Дуже важливо сьогодні було почути, і я дякую, колеги задавали питання представнику пану Роману і представнику Міністерства фінансів: чи є у нас на сьогодні кошти, щоб реалізувати цю прекрасну ініціативу про три мінімальні посадові оклади, яку ми всі абсолютно підтримуємо. Звичайно, ніхто з цим не сперечається. Чи є у нас на це кошти?

Я ще раз хочу зараз, коли закінчу виступ, попросити пана Романа Єрмоличева прокоментувати це питання, оскільки ця розмова, вона є дуже цікава і за нею стоїть велика робота. Я дякую пану Сергію, Роману, які прораховували це все і працюють над цим питанням. Але який сенс цієї розмови, якщо ми чуємо від Міністерства фінансів, що, на жаль, на сьогодні в нас немає цих коштів? І я тяж, м'яко кажучи, дуже переживаю, що ми можемо комплексно проголосувати дружно всі це питання, а потім коштів не стане, а всі ці норми по збільшенню навантаження і зміні істотних умов праці наших вчителів вступають в силу. І це, колеги, буде наша спільна з вами відповідальність. Це перше, про що я хотіла сказати.

Друге. Ми з вами зараз вносимо зміни в Кодекс законів про працю, в Закон України "Про освіту", змінюємо істотні праці наших вчителів змінами в Закон України про державний бюджет. Я розумію позицію Сергія Віталійовича, що нібито комплексно потрібно вирішити питання. Колеги, але це порушення процедури, таке вже було в історії. Не можна вносити зміни до бюджету, вірніше, змінами до бюджету змінювати таку кількість основоположних законів, навіть Кодекс законів про працю, це заборонено законодавством. У нас вже є, ми всі

читаємо це рішення Конституційного Суду від 22 травня 2008 року, в якому прямо вказано про те, що такі речі, – не буду зараз зачитувати, тому що я багато бачу, хто хоче виступити, я думаю, що більшість з вас читали це рішення Конституційного Суду, – так робити не можна.

І що стосується конкретно цих пропозицій, про які ми говоримо, зараз конкретно по суті цих пропозицій. Більшість вчителів, директорів шкіл, з якими я спілкувалися, вони категорично не сприймають історію зі скасуванням безстрокових контрактів. Не може такого бути, що одному вчителю запропонують працювати рік, іншому – запропонують працювати п'ять. Щодо збільшення навантаження, тут теж є багато питань. Що робити вчителю, якщо в нього не буде стільки годин в малій громаді, або в селі, якщо не буде цих годин. Тобто ці пропозиції, вони звичайно, вже підсумовуючи свій виступ, що звичайно, для того, щоб стартонутися на ці мінімальні посадові оклади, нам потрібно комплексне рішення. Але воно не пропрацьоване, воно не проговорене, ось ці, тобто ми зараз не маємо відповіді від Мінфіну, що в нас є кошти на три мінімальні заробітні плати. І ось ці безпосередньо норми про безстрокові контракти і про зміну істотних умов праці, вони не проговорені: вони не проговорені з освітянами, вони не проговорені з профспілками, вони не проговорені всередині парламенту.

І в мене є велике побоювання, колеги, що коли це питання, якщо воно вийде на голосування Верховної Ради, то велика кількість депутатів не підтримає бюджет із-за того, що ці норми будуть в тому проекті. Тому що одна справа закладати підвищення заробітних плат в бюджеті, підвищення видатків на заробітні плати, а інша мова державним бюджетом змінювати істотні умови праці сотень тисяч наших вчителів, от так-от одним махом, без обговорення.

Тому в мене такі застереження і я дякую, Сергію Віталійовичу, сьогодні за нашим проханням ми зробили це обговорення для того, щоб кожен з нас мав можливість висловитися, щоб ми почули профспілки, щоб ми почули один одного. І дійсно в продовження того, що сказала пані Наталія Піпа, я теж хочу сказати і звернутися до наших освітян і до профспілок і сказати, що Комітет освіти – це, звичайно, не вороги. Ми працюємо для того, щоб система освіти розвивалася і щоб, у День Свободи і Гідності особливо важливо про це сказати, наші вчителі відчували себе гідними цієї професії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я напевно трішечки відреагую. По-перше, давайте читати уважно. Ми ж – народні депутати, правда, Юлія Миколаївна? Давайте читати уважно правки, в Кодекс законів про працю взагалі ніхто нічого не вносить – це перше.

Друге. Коли вносяться ці зміни разом зі змінами і збільшенням коштів в освітній субвенції, які забезпечують ці зміни, то це, здається, запобіжник. І ви як народний депутат можете це в бюджеті побачити.

І на вашу ремарку щодо того, що бюджет може бути не прийнятим, я вам скажу більше: якщо цього не буде, є великий ризик, якщо не буде трьох мінімальних заробітних плат, цей бюджет реально буде не прийнятий в другому читанні. Не знаю, з ким ви спілкуєтесь, але я багато спілкуюсь з різними мажоритарниками і теж від них достатньо чув. Тому заговорювати цю історію, – давайте відкладемо, давайте подумаємо, давайте є ризики, – це означає, знову відкласти три мінімальні заробітні плати. Тут просте питання: ми хочемо дати три мінімальні заробітні плати, чи не хочемо?

Зараз, як сказав Сергій Валерійович, дуже справедливо сказав, це реально історична можливість. Я боюсь, що іншої такої можливості може ніколи не бути. До цього всі шість років її у нас не було, її не було перед нами, у тих, хто керував країною в довоєнний період, до повномасштабного вторгнення я маю на увазі. Тому, давайте будемо з цим обережними.

Іван Григорович, будь ласка. Далі, хто буде піднімати руки.

БІЛОЗІР Л.М. Білозір, прошу потім надати слово. Добрий день, колеги!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, пані Ларисо, я пам'ятаю, просто ви опустили, тому я вже не знаю чи надавати. Після Івана Григоровича, якщо не заперечуєте.

КИРИЛЕНКО І.Г. Я звертаюсь до колег, три вузлики на пам'ять, для мене це три абсурди. За скільки років парламентаризму, три абсурди за яких, я просто не знаю. Перший абсурд: єдиний закон, який уряд не виконав жодного разу, це закон, який стосується заробітних плат, мається на увазі. За ці роки безпрецедентно виконувались закони по підвищенню заробітних плат всім структурам, усім. Вчора читаю, у наглядових радах вже 900 тисяч гривень заробітна плата, за чим наглядають, я не знаю. Уже ж воно вилізло так, що мозги

пережарюються. Всім структурам, всім заробітна плата підвищувались неймовірно, називати не хочу. Не хочу ображати нікого, заслужено піднімалась.

Єдина сфера, називають галуззю, не ображайте, – галузь народного господарства, галузь економіки, а це сфера, яка охоплює всіх. Це самі головні інвестиції, які повинні бути влюбій тверезій країні, інвестиції в людський капітал. Людський капітал починається з освіти. Абсурд, 8 тисяч заробітна плата для вчителя грязними.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*...

КИРИЛЕНКО І.Г. Ні, Сергій Віталійович, 2 тисячі подачки, ви знаєте, сьогодні є – завтра немає. Абсурд. І ми дискутуємо за ризики багато, суми шукаємо. Друзі, політична воля знайде любую суму, любую, якщо є політична воля. Поки що політична воля в комітеті – це теж абсурд, в комітеті, де горсточка депутатів.

Переходжу до другого абсурду. Сергій Віталійович, доколе, доколе це буде? В комітет Верховної Ради в будь-який, в тому числі наш, приходять з пропозиціями. Ми проголосували з вами, парламентсько-президентська форма правління. Президент свої слова сказав: освіта в числі 10 ключових речей. На День Конституції він сказав, і в тому числі освіта і наука була на першому місці, було сказано. Так-от ми рішенням дали доручення уряду внести нам пропозиції. Де академія наук? Де десятки інститутів профільних? Де міністерство? Де купа структур, які ми навколо міністерства створили, з нормальними заробітними платами? Вони приносять нам в комітет, де горсточка депутатів (нас 11), приносять пропозиції і ми обговорюємо. А до цього вони попрацювали з профспілками, з усіма, величезні можливості для комунікації. Горсточка депутатів взялася в черговий раз, вибачте, спасати ситуацію. І беремо на себе величезний удар, бо у нас комунікативних можливостей таких немає, як в тих структур, які я назвав. І ми отримаємо це удар зараз, отримаємо. Отримаємо підозри, а буде це чи не буде. А вже було таке в історії, що потім казали, а потім – ні. Друзі, та є Конституція, ці пропозиції готує уряд, профільне міністерство, готує академія наук – купа структур, які навколо. І сюди приносять, і ми потім запрошуємо, якщо щось не дотягли, запрошуємо профспілки: "Чи ви згодні, чи

ні?" Ми над схваткою, а не в схватці, а ми ліземо в схватку, а інші всі в шовках, ні при чому.

І третій абсурд випливає з перших двох. Якщо ми звідси вийдемо, і в нас немає спільної думки, і, як ви кажете, з стейкхолдерами, дуже велика підозра, що в залі дуже насторожено будуть депутати до цього відноситися, дуже. Якоби ж все прекрасно, ну, і сума така, що дійсно безпрецедентний варіант нам щось ухопити, з чогось почати, як правильно говорив голова комітету, та з чогось почати треба, потім за науку візьмуться, там взагалі страхоліття, що робиться із заробітними платами, з усім. Ми втрачаємо самий головний капітал – капітал мозгов. Да доколе ж будемо?

Якщо ми не знайдемо зараз спільної мови, раз вже на себе це взяли, з профспілками не знайдемо, в залі будуть насторожено до цього відноситися. І Мінфін повернеться до пропозицій, які він вніс до другого читання. Він послав це все на хер, вибачте за грубе слово. Що, неправду я сказав, Сергій Віталійович? Ми ж знову повертаємося до першого ж читання, а до другого читання вони що написали в "Перехідних положеннях"? "Якщо будуть гроші". Воші будуть, а не гроші. Якщо домовимося з профспілками зараз, з стейкхолдерами – одною лавиною заходимо в зал і душимо всіх так, щоб рішення пройшло. Якщо не знайдемо спільної мови, далі поза текстом. Бо непарламентські вибори вже пішли, вибачте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович.

Пані Лариса, будь ласка, а потім Олександр Маркович.

БІЛОЗІР Л.М. Ще раз добрий день, шановні колеги, члени комітету, пане голово! Ми тут сьогодні багато говорили про консенсус, про довіру, про діалог. Так а довіри немає, тому що і діалогу немає. Ми от зараз ставимо умови: якщо ми маємо зараз домовитися або ніколи, то це потрібно було робити не під час уже бюджетного процесу, коли от уже в другому читанні має голосуватися держбюджет, це треба було обговорювати і разом з профспілками, і вчителями. Бо ми тут сьогодні посиляємося на профспілки, але занотуйте, колеги, ми дискутуємо в їх обличчі не лише з профспілками, а із вчителями, це позиція вчителів, це не профспілки позиція, вони ретранслюють позицію вчителів.

І я вам хочу ще раз сказати, що абсолютна більшість вчителів не сприймають оцю пропозицію комітету, ідею скасування безстроків, я маю на увазі не три мінімальні зарплати, а саме при ній, да, як умова скасування безстрокових контрактів і збільшення навантаження. Треба з людьми говорити, тому що якщо не буде довіри до цієї так званої реформи, не буде... ми її не зможемо провести. Це для наших вчителів сьогодні, які працюють на складних умовах, буде просто шок – збільшення навантаження до 22 годин. А що робити вчителю, вже моя колега правильно казала, пані Юлія, якщо у нього не буде стільки годин в малій громаді. Ми не подумали про села, і очевидно, про судові позови, це насправді не дуже справедливо. І саме головне, якщо Мінфін каже – немає грошей, та все інше немає значення. Я маю на увазі, що вони знайшли 53 мільярди на підвищення і більше ресурсу, там цих 17 мільярдів вже вони не знаходять.

Я ще хочу вам нагадати, що збільшення додаткового навантаження на 4 уроки, да, фактично цих 4 години, це в реальності додає вчителю близько десяти додаткових робочих годин, адже він працює і поза уроками, і підготовка, перевірка робіт, заповнення журналів, комунікація з батьками. І насправді він набагато більше всього робить, чим нам здається. Тут Міністерства освіти є представник. Та вони взагалі самоусунулися. Комітет, дійсно, шукає якісь можливості, вони хочуть зробити по-правильному, вони переживають за молодого вчителя. Давайте тоді ми доплату за молодого вчителя якусь зробимо.

Я про те говорю, що це реформа оплати праці, наприклад, державного управління тривала роками. Не можна це за одне засідання зробити чи за два. І пан Кириленко правильно каже, потрібно залучити всіх, дійсно, мати цей діалог, і так похапцем у нас це не вийде. І прошу Міністерство освіти не самоусуватися, а все-таки включитися в цей процес. Тому що получили по повній програмі саме комітет ніби за гарну ініціативу, але вони як би шукали можливості, звичайно, намагалися в ту суму увійти.

І я ще хочу сказати про ризик. Оце скорочення понад 22 ставок у нас виходить, тобто і ми не можемо їх гамузом всіх брати, тому що є сільські школи, є міські і так далі. І є ризик, побоюються вчителі, що їх звільнять, що понад 70 тисяч учителів будуть звільнені і буде зростання мультипредметності, коли один вчитель викладатиме різні предмети, щоб мати повну ставку навантаження. А це, я вам ще раз хочу нагадати, і ви про це говорили в комітеті, прямий удар по якості

освіти. І зрозуміло, чому виникла ця ідея в такий спосіб робити через бюджет, тому що є розуміння, – і я думаю, що голова не буде заперечувати профільного комітету, – що як окрема законодавча ідея, ви ж це бачите, зазначена ініціатива не має жодних шансів бути схвалена у парламенті, жодних шансів.

Тому я вас дуже прошу, ми ще раз хочемо вчителям зазначити, що підвищення буде, тут тільки питання моделі. І, на жаль, крім ініціатив від комітету більше ніяких ініціатив нема ні від Міністерства освіти, ні від Міністерства фінансів. Тому давайте якось разом будемо це обговорювати, і принаймні ця модель, фактично яка на сьогодні є, 30, спочатку 30, а потім ще 20 відсотків з вересня наступного року, її ми залишаємо. І потім ведемо дискусію, і робимо, шукаємо кошти, і принаймні говоримо з вчителями. Вчительська спільнота, я ще раз підкреслити, не підтримує цю модель в такому вигляді, і прошу звернути на це увагу. І якщо ми говоримо про довіру, то довіри, на жаль, до цих пропозицій немає. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, пані Ларисо.

Шановні колеги, якщо не заперечуєте, давайте зробимо десятихвилинну перерву. Не вимикайте трансляцію, зробіть з нею щось, щоб вона продовжилася. Це технічна перерва. Нехай люди... вип'ємо води, чаю і люди покурять. Через 10 хвилин повернемося. Не відключайтеся, будь ласка, з Zoom, ми повернемося рівно через 10 хвилин. Дякую.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми повертаємось до роботи. І до нашого засідання, Ольга Володимирівна, колеги! Да, секундочку!

Шановні колеги, я з вашого дозволу, в нас є підняті руки і є пропозиція. Пані Надія Лещик першою піднімала руку. Олександр Маркович, Ольга Володимирівна, вибачте, Олександр Маркович з самого початку тримав. Олександр Маркович, потім Ольга Володимирівна...

КОВАЛЬ О.В. Звісно, тільки Олександр Маркович, після нього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. А потім ми скажемо, про що ми говорили і до чого ми дійшли. Отже, пані Надія, будь ласка.

ЛЕЩИК Н.В. Дякую. Я хочу сказати про те, що молодь не йде в професію вчительства не лише через заробітну плату, а через велике навантаження, через відсутність захисту. І ми повертаємося до того, що у нас немає інструментів щодо захисту прав вчителів. Чи може контракт стати таким захистом певним, чи не може, якщо це буде відображено в законі, в окремому законі? Але в контракті має бути чітко вказано зобов'язання роботодавця щодо оплати праці, умов, роботи і так далі, тобто мають бути права зафіксовані і відповідальність за їхнє порушення. Зараз це все певним чином розмите.

Тому в мене є зараз пропозиція, що ми подаємо окремий законопроект в якому прописуємо щодо захисту прав педагогів. Тому що в нас змінили законодавство, дітей захищають педагогів ні, від цькування, від булінгу, мобінгу і так далі. В ньому прописуємо контракту форму, але не річну, річна у нас викличе багато проблем з атестацією. У нас уже є приклади, коли асистентів вчителів беруть з 1 вересня по 31 травня, коли є дитина, і ми ризикуємо знову в цю історію ввійти з вчителями. Тобто також інше, порушення прав це все спричинить.

Тобто окремий законопроект, де контракт можливий з 3 до 5 років, з розробкою типової форми контракту із захистом прав, але окремим законопроектом. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надія.

Олександр Маркович.

БАНДУРКА О.М. Дякую.

Шановні учасники засідання і обговорення пропозицій про оплату педагогів! Я хочу заявити, що Національна академія правових наук України усестороннє проаналізувала через свої відповідно науково-дослідні структурні підрозділи законодавство про освіту, про наукову і науково-технічну діяльність і пропозиції, які сьогодні обговорюються. Я хочу наголосити на тому, що пропозиції комітету, сподіваюся, що це все-таки комітету в цілому буде, відповідають чинному законодавству і ні в якій мірі не протирічать якимсь нормативно-правовим актам підзаконного характеру: чи то постановам уряду, наказам, розпорядженням Міністерства освіти і науки чи Офісу Президента, чи інших нормативно-правових актів.

Щодо того, що уряд заявляє, що грошей немає. Знаєте, колеги, я з урядом спілкуюся останні 35 років, тобто з 1990 року, коли вперше став народним депутатом України, уряд завжди каже – грошей немає, але він зобов'язаний так говорити і приречений ці гроші шукати на першочергові потреби. Такими першочерговими потребами сьогодні є оплата працівників освіти і не тільки середньої школи, а і вищої школи. В даному випадку наголос робиться на середній школі.

Для Національної академії правових наук це небайдужі питання, тому що, досліджуючи питання законності, правопорядку, ми стикаємося з тим, що належне професійне забезпечення школи, педагогічне забезпечення – це і фактор, який безпосередньо впливає на виховання неповнолітніх, профілактику кримінальних правопорушень, протидію злочинності, врешті-решт на підліткову правову поведінку. Плинність кадрів у школі негативно впливає на всі сторони освітньої діяльності і перш за все на якість освіти та виховання.

В школі сьогодні за даними, які я бачив, 56 тисяч вакантних посад, це не значить, що вони всі пустують. Вчителі кожний майже, з яким я спілкуюся, а я маю до школи безпосереднє відношення як глава сімейства і маючи те покоління, яке є шкільного віку, всі шукають підзаробітку. Хто-то керівником кружка, хтось тренером, інші – на сумісницьких посадах. І прийняття пропозицій комітету про навантаження додаткове навпаки буде розвантажувати вчителя. Тому що кожен вчитель шукає якогось підробітку, і воно не в чотири години заключається, а в ту ж саму ставку чи навантаження, яке він має впродовж 16-и годин на тиждень, тільки він і вечором працює і, можливо, до шкільних занять.

Тому посилки, що перевантаження цим, вплине там – це оговорки некомпетентних людей, або які не хочуть підтримати вчителя сьогодні. Жоден учитель не буде заперечувати проти підвищення заробітної плати. І якщо ми на вулицю вийдемо і будемо опитувати, то кожен скаже, що "да, треба", і він буде згоден на це за всяку ціну. Тому що вчитель виживає.

Я не буду називати цифри і порівнювати зарплати, Сергій Віталійович їх уже називав. Я просто наголошую на тому, що за всіма мотивами суспільного життя і те, до чого ми маємо, правового забезпечення, законності правопорядку в державі, це буде стимул для зміцнення певної складової забезпечення правопорядку і посилення педагогічної і виховної роботи в школі.

Я хотів би ще подякувати Івану Григоровичу за те, що він згадав науку. І користуючись широким представництвом сьогодні в комітеті, повернутися до закону буквально коротко, можливо тезисно, до Закону "Про науку і науково-технічну діяльність". Стаття 36-а цього закону, частина друга визначає гарантії оплати, гарантії стимулювання навчання вчених. І там мова іде про те, що повинна відповідати певним нормам, і це все записано в законі, потім уточнялося в законі при бюджеті на 25-й рік. Не буду там називати, як кажуть, номери цих законодавчих актів, але, якщо слідувати тому закону, який діє сьогодні, то це 11 прожиткових мінімумів, і тоді заробітна плата молодшого науковця має складати 24 тисячі. А вона сьогодні 6-8 тисяч, так само, як і вчителя початкової. Це після 12 років навчання, університет, магістратура, аспірантура, доктора філософії захистити. І тому, безумовно, що після освіти педагогам і оплати їхньої, безумовно, треба повертатися до наукової складової.

Шановні депутати, ви працюєте в Комітеті з питань освіти, науки і інновацій. Я ще раз наголошую, що якщо ви сьогодні не приймете, не просунете, не пропхнете оцей законопроект, ви його ніколи не зробите. Зміняться обставини, прийдуть другі депутати, будуть добрим словом згадувати вас, чи якимось там іншим словом, але ви сьогодні, якщо зумієте це зробити, це буде ваш трудовий і законодавчий подвиг.

Бажаю вам успіхів і наполягаю на тому, що законопроект треба ставити в другому читанні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Маркович. Дякую вам за вашу позицію, за позицію академії правових наук. І звісно, ми пам'ятаємо і про науку і обов'язково, як ви правильно зазначили, зараз зробимо великий крок і потім перейдемо до науки. Дуже вам дякую.

Ольга Володимирівна Коваль, будь ласка.

КОВАЛЬ О.В. Дякую, Сергій Віталійович. Я дякую, Олександр Марковичу, бо Олександр Маркович дуже багато сказав з того, правда, можливо, трішки іншими словами, щоб хотіла сказати я.

Ми сьогодні з вами дуже почули багато фраз, можливо, певною мірою маніпулятивних про зменшення кількості вчителів у школах, але ж давайте,

колеги, ми неодноразово говорили про те, що ми вже зараз у значній кадровій кризі. Сергій Віталійович показував цифри, тобто цифри свідчать самі за себе. Жоден з нас з членів комітету, жоден з тут присутніх на комітеті не має на меті саме звільнити вчителів. Навпаки, ми всі говоримо, кричимо про те, що вчителів бракує, і якщо ми нічого не будемо змінювати зараз, не приймати будь-яких рішень, то за 5-10 років ми будемо на межі катастрофи. Всі бачили дослідження Освіторії, неодноразово їх цитували про те, що значна кількість вчителів уже зараз планує залишити професію. Я погоджуюся з пані Надією, що, да, дійсно, не тільки заробітна плата є тому причиною, але заробітна плата для молоді людини є визначальним фактором вибору її подальшої професії, тому що всі молоді люди і люди будь-якого віку прагнуть мати гідну оплату праці.

Тому далі, наступне, що звучало неодноразово, це ключове питання – страхи щодо навантаження. Давайте, колеги, говорити чесно, всі профспілки говорили нам те, що вчителі не підтримують, але давайте будемо визнавати, що відповідь за часту залежить від коректності поставленого питання. Якщо запитати молодого вчителя, що, шановний пане вчителю, ваше навантаження зросте на 4 години, а зарплата з 8 200 до 16-19 тисяч, я не думаю, що хтось із молодих вчителів скаже, що він проти того, щоб його заробітна плата виросла вдвічі фактично.

Тепер щодо цифр. Ми багато емоцій чули, але факти є фактами і голова ці цифри нам продемонстрував, що, на жаль, я не побачила з іншої сторони, яка виступає проти ось даних норм. І ми почули цифри, які не відповідають, на жаль, дійсності. Давайте знову ж говорити, навіть за меншого навантаження, 18 годин при неповній ставці без надбавок, по факту заробітна плата все одно буде більша, аніж та, яку отримує вчитель зараз.

І наступне. Нам потрібно припинити підміняти поняття. Всі часто говорять, постійно говорять: підвищення заробітної плати, підвищення заробітних плат вчителів, але ж зараз що відбувається, і до цього багато років? Зарплату ніхто не підвищував, додавалися надбавки на надбавку, набавка за різні напрямки, але ж це не заробітна плата.

Заробітна плата. Тому потрібно докорінно змінювати підхід системи оплати праці, і тоді ми зможемо забезпечити ту заробітну гідну плату, про яку всі говорять і кожного дня цю тезу просувають. Але, крім тези, на жаль, ми не бачили

жодних дієвих дій до ось даного моменту, коли зареєстровані реальні правки, які в комплексі вирішують це питання.

І ще одне. Олександр Маркович чітко сказав: коштів в бюджеті завжди не буде. І тому ми повинні, да, я скажу відверто, змусити Кабмін знайти ці кошти для підвищення заробітних плат. Сергій Валерійович чітко сказав: у нас є історичний шанс. Якщо ми ним не скористаємося, то цього може не статися. Тому що соціальна сфера велика, категорій у нас багато, але, якщо не буде рішучої зміни, нічого не зміниться. Це ми бачили в медицині і тут теж варто робити певні висновки. Але люди наважилися теж проти, значний опір системи на зміни і певною мірою зробили підвищення заробітних плат. Так, воно з часом стає знову ж недостатнім, але цей поштовх був здійснений.

Тому, колеги, я думаю, що тут рішення повинно бути комітету однозначне. І відкинути маніпулятивні певні заяви, і побоювання, і все-таки зробити рішучий крок, дотиснути Кабмін і підвищити саме заробітну плату вчителям, а не, вибачте, подачки по тисячі, по дві тисячі гривень, які не є заробітною платою. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольга Володимирівна.

Пані Оля, будь ласка, ви, потім Андрій Борисович Сташків.

ЧАБАНЮК О.А. Дякую, пане Сергію.

Шановні народні депутати, шановні колеги, я хочу зняти цю напругу і судження про те, що, кажуть, профспілки виступають проти підвищення заробітних плат. Сьогодні ми з вами дискутуємо, і освітянська профспілка впродовж багатьох своїх років роботи наполягала, щоб ці всі надбавки, які щороку вводилися, вони були переведені в основний оклад. І ці пропозиції, да, вони б йшли з ваших ініціатив.

Тому сьогодні ми почули і побачили різні бачення, судження народних депутатів, у нас були переговори із народними депутатами: із паном Сергієм, із Романом. І всі ми розуміємо, що ми, як представники, які захищають права і інтереси освітян, є по одну сторону барикад разом із Міністерством освіти, разом з комітетом і вся освітянська спільнота за те, щоб заробітні плати освітян були підвищені.

Я як член виконавчого комітету Інтернаціоналу освіти можу також ствердно говорити про те, що навантаження в Європі є різне. Про одні цифри говорив пан Сергій, у нас є також й інші цифри, це країни Італії, Франції, де є 15-18 годин, да є 22 і 24, про які ми говорили. Але ми за те, щоби не погіршувати ці норми.

І сьогодні ми як вся освітянська спільнота повинні дійти того компромісу, тому що кожен розуміє, що це єдиний шанс змінити підхід до оплати праці освітян, і щоб його не було такого розриву і ділення між дошкілля, позашкілля, середня освіта, вища освіта, профтехосвіта, – всі в єдиній системі працюють. Такого величезного розриву, який є на сьогоднішній день, воно може поправити і може змінити тільки тоді, коли ми приймемо єдиний підхід до оплати праці, – про те, що ми говоримо. І з народними депутатами ми мали бесіду, що тільки введення і виконання закону трьох мінімальних заробітних плат, воно може змінити комплексний підхід, щоб його відчув кожен з освітян на собі.

Тому такі поспішні рішення приймати не можна, справді такі рішення, вони повинні бути виваженими, обговореними, для цього ми тут і зібралися. Ми переконані, що ми не дамо посіяти оце зерно для того, щоб народні депутати з інших комітетів, які будуть голосувати за держбюджет у другому читанні, мали привід для якогось хибного бачення того, що у нас немає єдності. Ми всі за те, щоб заробітні плати були підвищені.

І ми проговорили із колегами, ми проговорили і з народними депутатами, що ті пропозиції, які можна зняти контракти безстрокові, ми будемо їх обговорювати. Про навантаження, про... Ми розуміємо, що кожен учитель проводить не 36 годин в школі, поза школою, тому що це виміряти неможливо. Вчитель працює в укритті, вчитель працює в кабінеті, вчитель працює вдома. Як ми будемо вимірювати, скільки вчитель відпрацював годин, якщо він проводить онлайн-навчання на окупованих територіях, виміряти, чи він провів 36? Сьогодні маючи такі блекаути, вчителі встають о 12-й ночі, коли з'являється світло, щоб виставити в електронні журнали оцінки.

Тому кожен із нас сьогодні стоїть на позиції захистити права і інтереси наших спілчан, наших освітян, і наше рішення повинно бути єдине. Це єдиний шанс змінити оцей підхід до оплати праці освітян, і ми повинні його використати, і не давати приводу для інших колег народних депутатів з інших комітетів, як наш, мати таку змогу маніпулювати цими рішеннями. А ми розуміємо, що

Міністерство фінансів сьогодні ми повинні переконати, що освіта – це стратегічна потреба економіки країни. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олю. Дякую.

Андрій Борисович, будь ласка.

ЛИС О.Г. Я перепрошую, я не знаю, як підняти руку. Можна слово?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Олено, якщо можна, зараз Андрій Борисович, і після цього... .

ЛИС О.Г. Перепрошую, зараз я знайду... Дякую.

СТАШКІВ А.Б. Дякую, пане голово. Ще раз вітаю всіх присутніх на засіданні комітету.

Ну, передусім я хочу, щоб моє слово не було заключним, тому що насправді, я так розумію, що ще є питання, які ми маємо узгодити і проговорити. Але як міністерство, як представник Міністерства освіти і науки хочу сказати, що сьогоднішня дискусія можлива саме завдяки тому, що міністерство від початку роботи нової команди працювало над зміною і пошуком нових підходів до зміни системи оплати праці. Саме цього року проект Закону про Державний бюджет, який був поданий до першого читання, передбачав безпрецедентне збільшення обсягу фінансування коштів на освітню систему. І саме цей обсяг фінансування дозволив вести дискусії про в подальшому можливий ще перехід на нову систему і нове збільшення до трьох мінімальних заробітних плат.

Також хотів би підкреслити, що розробляючи, працюючи над проблематикою системи оплати праці, я думаю, це ні для кого не буде секретом і новиною те, що структура, яка є на даний момент, про що сьогодні говорили, вона є недосконалою, вона потребує покращення. В чому її проблематика? Її проблематика в тому, що різниця між зарплатами молодого і досвідченого вчителя складає в понад 2 рази. Наприклад, ми знайшли конкретно вчительку, яка працює в місті Києві, яка має 14 тарифний розряд, яка є вчителем-методистом, в якою є різного виду доплати і надбавки, і вона на сьогоднішній момент, – це реальна вчителька, яка працює в школі 18 годин, тобто я говорю про ставку, – і вона вже має нараховану заробітну плату 25 тисяч 940 гривень. Це об'єктивно

висока зарплата, але це виключення з правил, це ті вчителі, які працюють достатньо довго, які мають всі можливі доплати і надбавки. А таких, на жаль, дуже мало. Тому що у нас разом з цим є молоді вчителі, які мають 10 тарифний розряд, яким доплачують до мінімальної заробітної плати. І вони мають нараховану заробітну плату 9 тисяч гривень, після вирахування податків у них залишається 7. І в існуючій моделі оплати праці, коли в нас є такий колосальний розрив, навіть встановлення мінімального тарифного... мінімальної заробітної плати найнижчої кваліфікаційної категорії педагогічного працівника на рівні однієї заробітної плати призводить до ще більшої дискримінації.

Ми відповідно, працюючи над моделями різних типів, ми це бачили. Тому що навіть якщо встановити існуючу модель, поставити одну мінімальну заробітну плату для цієї досвідченої вчительки, яка є, яка фізично працює в школі, вона реальна, у неї зарплата і так підніметься, вона стане 34 тисячі гривень, але разом з цим у молодого вчителя зарплата стане тільки 10 тисяч. Тобто різниця, вона знов збільшиться. Збільшуючи фінансовий ресурс у таку неефективну систему, збільшуючи ресурс в таку неефективну систему, ми приводимо до ще більшої дискримінації між молодими вчителями і досвідченими вчителями.

Саме тому наша пропозиція... Ми розглядали пропозицію комітету, ми давали свої також пропозиції від Міністерству освіти, які в тому числі як би спрямовані були на усунення цих дискримінаційних підходів, коли ми маємо велику різницю між молодими і досвідченими вчителями. Тому важливо розуміти, що без зміни підходів, без відмови від цієї шаленої кількості доплат і надбавок ми не зможемо забезпечити справедливий підхід до оплати праці вчителів при підвищенні до трьох мінімальних заробітних плат Це перша теза.

Друга теза – це те, що ми уже передбачили підвищення заробітних плат. І сьогодні звучало, що уряд нічого не запропонував. Уряд запропонував рівно те, що він може запропонувати, маючи певний фінансовий ресурс. У нас було збільшення обсягу ресурсу на заробітні плати, так він становив спочатку 41 мільярд для освітньої субвенції, інші – для інших педагогічних працівників. У цілому зараз він складає набагато більше і дозволяє говорити про збільшення заробітної плати не тільки в школах, але і в інших сферах. І уряд запропонував відповідну норму: підвищення на 30 відсотків з 1 січня посадових окладів і

підвищення ще додатково на 20 з 1 вересня. Це той механізм, який можна реалізувати в межах фінансового ресурсу.

Саме тому комітет і говорить, що перехід на нову систему з трьома мінімальними заробітними платами можливий тільки при додатковому ресурсі, при наявному ми готові забезпечити те, що було озвучено, 30 і 20 відсотків, воно вкладається. Так, воно не ефективне, воно призводить знову ж таки в подальшому до викривлення заробітних плат. Тому і Міністерством освіти і науки була підтримана пропозиція комітету, але знову ж таки за умови наявного додаткового ресурсу.

Тому в мене щодо як би в подальшому є пропозиція, все ж таки ми готові поділитися всіма розрахунками і показати моделі будь-кому, публічно їх також показати, вони не є чимось унікальним, тому що вони базуються на чинному законодавстві. Але для того, щоб розуміли, що навіть в існуючій, навіть піднявши до трьох мінімальних заробітних плат мінімальний посадовий оклад вчителя, залишивши навантаження 18 годин, на тому самому рівні на якому воно є на даний момент, всі без винятку вчителі отримають збільшення заробітної плати. Хтось в два рази як молодий вчитель, а хтось отримає на 50-60 відсотків, але отримають усі, навіть якщо в них буде 18 годин, неповна ставка. Це важливо розуміти для подальшої дискусії. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрій Борисович.

Шановні колеги, всі хто нас дивиться, ми сьогодні мали зараз 2 години подекуди емоційних, подекуди надто конструктивних і надто професійних тез дискусії. Шановні колеги, ми повинні усвідомити і ми усвідомлюємо, власне, всі разом те, що ми знаходимось на одному боці. Ми насправді дуже вдячні профспілці, тому що ви часто балансуєте нас, балансуєте уряд, ви показуєте ситуацію в полях. Ми завжди прислухаємося до ваших порад, але всі ми разом усвідомлюємо, що рухатися нам потрібно до трьох мінімальних заробітних плат і до виконання закону. Шлях ми запропонували, ви маєте свої пропозиції. Ми їх обговорили з вами сьогодні публічно і частково обговорили в кулуарах.

Є пропозиція наступна. Якщо ніхто не заперечує, ми зробимо зараз, не закриваючи комітет, ми зробимо в ньому перерву до наступного вівторка. Дамо можливість нам провести консультації, вам провести консультації, нам всім

провести консультації з Міністерством фінансів для того, щоб ми у вівторок зібралися знову і вже більш конструктивно і виважено підійшли до шляху вирішення нашої задачі, яка для нас всіх спільна. А для нас спільна задача, щоб наші педагогічні працівники мали гідний рівень нарешті оплати праці.

Шановні колеги, якщо немає заперечення, то я щиро дякую всім за участь, і на цьому робимо перерву в засіданні Комітету. Щиро дякую. Я попрошу... .

ППА Н.Р. Я підняла руку, не було вже в кулуарному обговоренні, але з того, що я бачу, що це якраз підтримує, що це оптимальне рішення, яке є на сьогодні. І я думаю, що ми знайдемо, як рухатись далі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Романівна.

Шановні колеги, на цьому в засіданні комітету оголошується перерва. Орієнтовно до вівторка 12-ї години, але всім час буде повідомлений додатково. Щиро дякую. Секретаріат попрошу зараз запис оформити і викласти, щоб всі могли побачити засідання комітету, ті, хто не змогли долучитися до трансляції.

Шановні колеги, щиро дякую за приділений час. До наступної зустрічі. До побачення.